

Sygn. akt III AUa 1156/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lipca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak
Sędziowie:	SA Daria Stanek (spr.) SA Lucyna Ramlo
Protokolant:	sekr.sądowy Agnieszka Makowska

po rozpoznaniu w dniu 13 lipca 2017 r. w Gdańsku

sprawy J. S.

przeciwko Dyrektorowi Wojskowego Biura Emerytalnego w B.

o wysokość świadczenia

na skutek apelacji J. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 27 kwietnia 2016 r., sygn. akt VI U 3268/15

1. oddala apelację;
2. zasądza od J. S. na rzecz Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w B. kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

SSA Lucyna Ramlo SSA Grażyna Czyżak SSA Daria Stanek

Sygn. akt III AUa 1156/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30.09.2015 r. Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego w B. ustalił ubezpieczonemu J. S. wysokość emerytury wojskowej od dnia 1.10.2015 r. w kwocie 2.249,76 zł dokonując zmniejszenia świadczenia na podstawie art. 40 ust. 3 ustawy z dnia 10.12.1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin.

Odwołanie od decyzji wniósł J. S. domagając się jej zmiany poprzez stwierdzenie, że wysokość emerytury nie ulega zmniejszeniu z tytułu zarobkowania od dnia

1 października 2015 r. Podniósł, że w oświadczeniu złożonym Dyrektorowi Wojskowego Biura Emerytalnego w B. w dniu 28 września 2015 r. poinformował, iż jest zatrudniony na podstawie kontraktu w (...) (J.) NATO

w B.. Wskazał przy tym, że jeżeli obywatel polski z tytułu służby w NATO osiąga jakiegokolwiek wynagrodzenie, to nie stanowi ono dochodu w rozumieniu prawa podatkowego

i tym samym nie może być traktowane jako kategoria przychodu w rozumieniu prawa ubezpieczeń społecznych. Ponadto skarżący powołał się na treść art. II ustęp 2.4 umowy pomiędzy Rządem RP a Dowództwem Naczelnego Sojuszniczego Dowódcy Transformacji (HQ SACT) dotyczącej ustanowienia i wsparcia (...) (JFC) NATO na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 13 kwietnia 2005 r. (Dz. U. nr 227, poz. 1945), zgodnie z którym J. to mieszcząca się w B. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej integralna część struktury ACT - tj. Sojuszniczego Dowództwa Transformacji oraz art. Y ust.5.1 który stanowi, że Dowództwo Naczelnego Sojuszniczego Dowódcy Transformacji (HQ SACT) może zawierać umowy o pracę z personelem cywilnym. Zasady i warunki zatrudnienia są natomiast regulowane w umowie o pracę oraz obowiązujących przepisach dotyczących organów NATO. Personel cywilny jest zwolniony od podatków od wynagrodzeń i dodatków wypłacanych jemu bezpośrednio przez NATO. Zdaniem skarżącego przychody z tego tytułu nie mieszczą się w dyspozycji art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 10.12.1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, albowiem nie jest przychodem w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym

od osób fizycznych oraz nie podlega polskiemu systemowi ubezpieczeń społecznych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, podnosząc, iż w dniu 9.06.2015 r. ubezpieczony pisemnie oświadczył, że od roku 2011 osiąga przychód

z tytułu łączącej go z NATO umowy w kwocie przekraczającej 130% przeciętnego wynagrodzenia. Organ rentowy, powołując się na brzmienie art. 40a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy oraz ich rodzin, wskazał, że przepisy ust. 1 i 2 - stosuje się również

do emerytów osiągających przychód z tytułu działalności wykonywanej zagranicą. Organ rentowy wskazał, że ogólną przesłanką brania pod uwagę przychodów, które wpływają

na zawieszenie lub zmniejszenie emerytury/renty jest wykonywanie działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Istotne jest zatem nie to, czy dany świadczeniobiorca podlega obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczeniom społecznym,

lecz fakt, że przychody uzyskiwane są z działalności objętej obowiązkiem ubezpieczenia

a przychód świadczeniobiorcy osiągany za granicą z tytułu działalności wymienionej

w art. 104 ust. 1-2 wpływa na zawieszenie lub zmniejszenie emerytury bądź renty (art. 104 ust. 3). Organ rentowy powołał się na stanowisko jakie w tej kwestii zajął Dyrektor Departamentu Spraw Socjalnych Ministerstwa Obrony Narodowej, który w swoim piśmie

z dnia 29.02.2012 r., nr (...) wskazał, że: „Za działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego uważa się stosownie do art. 104 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zatrudnienie, służbę lub inną pracę zarobkową albo prowadzenie pozarolniczej działalności. Przepisy cytowanego art. 104 ust. 2 stosuje się również do emerytów i rencistów osiągających przychód z tytułu działalności wykonywanej za granicą. Nie ma znaczenia fakt nieopłacenia składek

na ubezpieczenie społeczne w Polsce od wykonywanej za granicą działalności. Istotnym jest wykonywanie za granicą takiej działalności, która w Polsce podlegałaby ubezpieczeniu społecznemu”

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2016 r. oddalił odwołanie J. S. od decyzji Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w B. z dnia 30 września 2015 r.,

Nr (...), ustalającej ubezpieczonemu wymiar emerytury wojskowej,

z uwzględnieniem zmniejszenia na podstawie art. 40 ust. 3 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r.

o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (sygn. akt VI U 3268/15).

Sąd Okręgowy orzekał w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

J. S. od 1.09.2010 r. jest uprawniony do emerytury wojskowej, jednocześnie został zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) (JFC) NATO na podstawie kontraktu z dnia 16 września 2013 r. Odwołujący dopiero dnia 30.09.2015 r. złożył oświadczenie, że jest zatrudniony w J. i osiąga przychód z tytułu umowy zawartej z NATO w kwocie przekraczającej 130% przeciętnego wynagrodzenia.

Zgodnie z art. 40 ustawy z dnia 10.12.1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, emerytura lub renta inwalidzka ulega zmniejszeniu na zasadach określonych w przepisach art. 104 ust. 1a-6, ust. 8 pkt 1 i 2 oraz ust. 9 i 10 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie więcej jednak niż o 25% wysokości tej emerytury lub renty inwalidzkiej, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3 (ust. 1). Przepisy art. 104 ust. 8 pkt 2 ustawy, o której mowa w ust. 1, stosuje się również do renty inwalidzkiej III grupy. W razie osiągnięcia przychodu, określonego w ust. 1, w kwocie przekraczającej 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, kwota emerytury lub renty inwalidzkiej ulega zmniejszeniu o 25% jej wysokości.

Zgodnie z treścią przepisu art. 104 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku nr 153, poz. 1227) prawo do emerytury lub renty ulega zawieszeniu lub świadczenia te ulegają zmniejszeniu, na zasadach określonych w ust. 3-8 oraz w art. 105, w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 2 oraz z tytułu służby wymienionej w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 6. Dla emerytów i rencistów prowadzących pozarolniczą działalność za przychód, o którym mowa w ust. 1, przyjmuje się przychód stanowiący podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne w rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych. Za działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 1, uważa się zatrudnienie, służbę lub inną pracę zarobkową albo prowadzenie pozarolniczej działalności, z uwzględnieniem ust. 3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się również do emerytów i rencistów osiągających przychód z tytułu działalności wykonywanej za granicą.

Takie rozwiązanie prawne, jak w art. 104 ust. 3 ustawy emerytalnej było przyjęte już w art. 65 ustawy z 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 3, poz. 6 ze zm.). Przepisy wykonawcze do tej ustawy przewidywały zawieszenie prawa do emerytury w przypadku pobytu emeryta za granicą, jeśli osiągał tam zarobki lub dochody (§ 1, § 9, § 10 rozporządzenia Rady Ministrów z 9 stycznia 1969 r. w sprawie niezawieszania prawa do emerytury lub renty, Dz. U. Nr 3, poz. 16); odnosiło się ono również do emerytur górniczych (§ 10 rozporządzenia Rady Ministrów z 2 kwietnia 1977 r. w sprawie zawieszania prawa do emerytury lub renty, Dz. U. Nr 11, poz. 46 ze zm. w związku z art. 10 ust. 3 ustawy z 28 maja 1957 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin, Dz. U. z 1968 r. Nr 3, poz. 19 ze zm.). Już wówczas nie miało znaczenia, czy zatrudnienie lub działalność za granicą były objęte ubezpieczeniem społecznym w Polsce oraz to, czy zarobki lub dochód z tytułu zatrudnienia za granicą podlegały opodatkowaniu w Polsce.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd I instancji stwierdził, iż bezspornym jest, że odwołujący jest zatrudniony w 3 Batalionie Łączności NATO jako pracownik międzynarodowego korpusu cywilnego NATO. Warunki zatrudnienia na zajmowanym przez niego stanowisku reguluje umowa z dnia 17.09.2014 r. zawarta między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Naczelnym Dowództwem Sojuszniczych Sił w Europie dotycząca stacjonowania, statusu prawnego i wsparcia 3 Batalionu Łączności NATO, elementu podporządkowania grupie systemów łączności i informatyki NATO(NCISG) dyslokowanego w RP.

W ocenie Sądu Okręgowego, okoliczność, iż ubezpieczony nie podlega polskiemu systemowi ubezpieczeń społecznych oraz zwolnienie osiągniętych przez niego dochodów

z podatku dochodowego od osób fizycznych w żadnym razie nie oznacza, iż w razie przekroczenia przez niego przychodu z tytułu zatrudnienia w 3 (...) o 130% przeciętnego wynagrodzenia pobierane przez niego świadczenie emerytalne nie ulegnie zmniejszeniu. Zgodnie z treścią przepisu art. 104 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przepisy

ust. 1 i 2 stosuje się również do emerytów i rencistów osiągających przychód z tytułu działalności wykonywanej za granicą.

Sąd I instancji zauważył, że ogólną przesłanką brania pod uwagę przychodów, które wpływają na zawieszenie lub zmniejszenie emerytury/renty jest wykonywanie działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Istotne jest zatem nie to, czy dany świadczeniobiorca podlega obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczeniom społecznym, lecz fakt, że przychody uzyskiwane są z działalności objętej obowiązkiem ubezpieczenia a przychód świadczeniobiorcy osiągany za granicą z tytułu działalności wymienionej w art. 104 ust. 1-2 wpływa na zawieszenie lub zmniejszenie emerytury bądź renty (art. 104 ust. 3).

W przypadku, gdy emeryt lub rencista osiąga przychód za granicą w państwie, z którym Polskę łączy umowa międzynarodowa w dziedzinie ubezpieczeń społecznych (tzw. państwie umownym tj. w państwie członkowskim Unii Europejskiej, Islandii, Norwegii, Liechtensteinie, Szwajcarii, USA, Kanadzie, Australii, Korei Płd., Macedonii, Chorwacji, Serbii, Czarnogórze, Bośni i Hercegowinie) - przy rozliczaniu emerytury lub renty przyjmuje się przychód w wysokości faktycznie osiągniętej, udokumentowanej zaświadczeniem pracodawcy lub innego podmiotu, właściwego w myśl ustawodawstwa państwa, w którym osiągany jest ten przychód. W przypadku USA jest to obowiązująca od dnia 1 marca 2009 r. umowa o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki, podpisana w Warszawie dnia 2 kwietnia 2008 r. (Dz. U. z 2009 r., Nr 46, poz. 374) oraz porozumienie administracyjne w sprawie stosowania Umowy o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki, podpisane w Warszawie dnia 2 kwietnia 2008 r. (Dz. U. z 2009 r., Nr 46, poz. 376).

Natomiast przychodem, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. 2000 nr 14, poz. 176 ze zm.) są wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężna świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty,

bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone

za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

Świadczeniobiorca osiągający przychody jest zobowiązany do przedłożenia do Wojskowego Biura Emerytalnego dokumentu potwierdzającego faktycznie osiągnięty przychód. Dokument potwierdzający przychód powinien być wystawiony przez pracodawcę lub inny podmiot właściwy do jego wystawienia w myśl ustawodawstwa danego państwa

i przedłożony w oryginale. W przypadku braku możliwości przedłożenia stosownego dokumentu, zainteresowany przedkłada oświadczenie o wysokości osiągniętego przychodu, na podstawie którego wojskowy organ emerytalny dokonuje rocznego rozliczenia świadczenia.

Ubezpieczony, co jest niesporne w sprawie, złożył oświadczenie w organie rentowym, że osiąga przychód z tytułu umowy zawartej z (J.) NATO w kwocie przekraczającej 130% przeciętnego wynagrodzenia. Sąd Okręgowy wskazał, że kwestią kwalifikowania przychodu emeryta osiąganego za granicą i jego wpływu na wysokość pobieranego świadczenia emerytalnego zajmował się Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 13.09.2013 r.

w sprawie I UK 76/13 (OSNP 2014 /6/88), w którym wypowiedział pogląd, że zarobek emeryta z tytułu zatrudnienia w Niemczech stanowi przychód z tytułu działalności wykonywanej za granicą, który wpływa na zawieszenie lub zmniejszenie jego emerytury

w Polsce (art. 104 ust. 1, 2 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.).

W uzasadnieniu tego wyroku stwierdzono, że: „art. 104 ust. 3 ustawy emerytalnej, który wcale nie wymaga, iżby przynosząca przychód działalność wykonywana za granicą podlegała ubezpieczeniom społecznym, obowiązkowym albo dobrowolnym w Polsce, podobnie nie ma znaczenia, czy przychód z tej działalności podlega podatkowi w Polsce. Regulacja dotycząca zawieszenia lub zmniejszenia emerytury ze względu na osiągnięcie przychodu ma samodzielne znaczenie na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych, a w tym przypadku w odniesieniu

do prawa do emerytury. Świadczenie z ubezpieczenia społecznego, jakim jest emerytura, wynika z potrzeby ubezpieczenia ryzyka niemożności zarobkowania ze względu na mniejszą zdolność do pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego. Świadczenie emerytalne w systemie powszechnych ubezpieczeń społecznych może być zawieszane albo zmniejszone, gdy emeryt osiąga dochody z określonej pracy lub działalności. Sąd Najwyższy wskazał ponadto, że takie rozwiązanie prawne, jak w art. 104 ust. 3 ustawy emerytalnej, nie stanowi żadnego novum

w polskim systemie emerytalnym. Było przyjęte już w ustawie z 23 stycznia 1968 r.

o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 3, poz. 6

ze zm.) - art. 65. Już wówczas nie miało znaczenia, czy zatrudnienie lub działalność

za granicą były objęte ubezpieczeniem społecznym w Polsce oraz to, czy zarobki lub dochód z tytułu zatrudnienia za granicą podlegały opodatkowaniu w Polsce". Ponadto Sąd Najwyższy w tym orzeczeniu zwrócił uwagę na to,

że aktualnie emeryt w przypadku wyjazdu za granicę nie traci prawa do wypłaty świadczenia (art. 132 ustawy emerytalnej), jednak nadal nie jest obojętne, czy za granicą osiąga przychód z tytułu działalności lub zatrudnienia.

W odniesieniu do emerytów i rencistów osiągających przychód z tytułu działalności wykonywanej za granicą ustawa emerytalna nie wprowadza, jak zaznaczył Sąd Najwyższy, zastrzeżenia, że znaczenie ma tylko działalność podlegająca obowiązkowi ubezpieczenia społecznego w Polsce. Gdyby przyjąć takie zastrzeżenie, to regulacja z art.

104 ust. 3 ustawy emerytalnej byłaby w istocie bezprzedmiotowa, albowiem zatrudniony za granicą z reguły podlega ubezpieczeniu społecznemu w kraju, w którym pracuje, na zasadzie wyłączności ubezpieczenia społecznego kraju, w którym świadczy pracę. Na takiej zasadzie oparta jest koordynacja systemów ubezpieczenia w Unii Europejskiej.

O ubezpieczeniu społecznym co do zasady decyduje prawo kraju zatrudnienia (art. 11 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE)

nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, Dz. U. UE.L. 2004.166.1). Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że regulacji z art. 104 ust. 3 ustawy emerytalnej nie można zawęzić jednak tylko do dochodów z tytułu

zarobkowania w krajach Unii Europejskiej, bo zgodnie z treścią art. 104 ust. 3 ustawy emerytalnej, przepisy ust. 1 i 2, czyli o zawieszeniu lub zmniejszeniu świadczenia mają zastosowanie do emerytów i rencistów osiągających wszelkie przychody z tytułu działalności wykonywanej za granicą. Podobne poglądy wyraził Sąd Apelacyjny w Katowicach w

wyroku z dnia 5.01.2012 r. w sprawie

III AUa 880/11 (LEX nr 1221178). Sąd ten uznał, że: „Przychód osiągnięty przez emeryta lub rencistę z tytułu zatrudnienia wykonywanego za granicą, jest uwzględniany przy ocenie, czy zachodzą podstawy do zawieszenia lub zmniejszenia świadczenia bez względu na to,

czy według ustawodawstwa państwa, w którym został uzyskany, świadczeniobiorca podlegałby ubezpieczeniu społecznemu". W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Apelacyjny podkreślił, że użyte w przepisie ustępu 1 art.104 ustawy emerytalnej sformułowanie „w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 2 oraz z tytułu służby wymienionej w art. 6 ust. 1 pkt 4

i 6", nie oznacza konieczności podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu omawianej działalności, a jedynie rodzaj działalności, co do zasady podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego. Doprecyzowanie tego pojęcia zawarte jest w ustępie 2, stanowiącym, że za działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego,

o której mowa w ust. 1, uważa się zatrudnienie, służbę lub inną pracę zarobkową

albo prowadzenie pozarolniczej działalności, z uwzględnieniem ust. 3, tzn. z uwzględnieniem osiągnięcia przychodu z tytułu działalności wykonywanej za granicą".

Sąd Okręgowy podzielił powyższe poglądy, uznając, że mają one pełne zastosowanie w okolicznościach niniejszej sprawy. W związku z tym Sąd doszedł do przekonania,

że ubezpieczony, jako polski emeryt, zobowiązany jest, osiągając przychód z innego niż emerytura tytułu, składać co rok organowi rentowemu oświadczenie w przedmiocie osiąganych dochodów, tak jak każdy inny emeryt wojskowy, który poza emeryturą osiąga jeszcze inny przychód. Zresztą obowiązku tego nie neguje samo dowództwo NATO.

Abstrahując od powyższego, Sąd I instancji podkreślił, że inna interpretacja zapisu umownego stałaby w sprzeczności z konstytucyjną zasadą równości obywateli wobec prawa (art. 32 Konstytucji) i zasadą równego traktowania wszystkich ubezpieczonych (art. 2a ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych). Przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stoją bowiem na gruncie równego traktowania wszystkich ubezpieczonych, a zasada równego traktowania dotyczy w szczególności warunków objęcia systemem ubezpieczeń społecznych; obowiązku opłacania i obliczania wysokości składek na ubezpieczenie społeczne; obliczania wysokości świadczeń; okresu wypłaty świadczeń a także zachowania prawa do świadczeń (art. 2a ustawy systemowej). Ponadto, przepisy z zakresu ubezpieczeń społecznych mają charakter norm bezwzględnie obowiązujących. Sytuacja, w której - hipotetycznie - jakaś grupa osób o tej samej cesze relewantnej - tutaj emerytów wojskowych, zatrudnionych w strukturach NATO - wyłączona została spod regulacji, która prowadzi do zawieszenie ich prawa do emerytury, przy ziszczeniu się określonych w ustawie okoliczności - naruszałaby interes publiczny poprzez łamanie zasady równego traktowania wszystkich ubezpieczonych, a tym samym godziłaby w konstytucyjną zasadę równości obywateli wobec prawa (art. 32 Konstytucji).

W ocenie Sądu Okręgowego zaskarżoną decyzją z dnia 01.10.2015 r. organ rentowy ustalił prawidłową wysokość emerytury ubezpieczonego od dnia 1.10.2015 r. po złożeniu przez ubezpieczonego oświadczenia z dnia 28.09.2015 r. o osiągnięciu przychodu przekraczającego kwotę 130% przeciętnego wynagrodzenia, co zgodnie z powołanym wyżej art. 104 ustawy emerytalnej, mającej zastosowanie na mocy odesłania zawartego w art. 40 ustawy z dnia 10.12.1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, powoduje konieczność zmniejszenia wysokości emerytury ubezpieczonego od następnego miesiąca po złożeniu tego oświadczenia.. Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

O kosztach zastępstwa prawnego orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu wyrażoną w art. 98 k.p.c. oraz na podstawie § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz.480 ze zm.).

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy wywiódł ubezpieczony, wnosząc o jego zmianę i uwzględnienie odwołania oraz zasądzenie na rzecz ubezpieczonego kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Zaskarżonemu wyrokowi ubezpieczony zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj.

1) art. 40 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na zastosowaniu zasad zmniejszania świadczenia emerytalnego w przypadku osiągnięcia przychodu niepodlegającego obowiązkowi ubezpieczenia społecznego,

2) art. 104 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez jego niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy przychód ubezpieczonego jest uzyskiwany w Polsce i nie ma podstaw do ich kwalifikacji jako przychodu w uzyskiwanych zagranicą.

Ubezpieczony zarzucił, że Sąd Okręgowy w swoich rozważaniach pominął, iż warunki powstania (...) J. NATO w B. reguluje Umowa pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Dowództwem Naczelnego Sojuszniczego Dowódcy

Transformacji (HQ SACT) dotycząca ustanowienia i wsparcia (...) (J.) NATO na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 13 kwietnia 2005 r. (Dz. U. nr 227 poz. 1945).

Apelujący zwrócił uwagę, że Sąd Okręgowy pominął również okoliczność, iż J. to mieszcząca się w B. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej integralna część struktury ACT - tj. Sojuszniczego Dowództwa Transformacji (art. 2.4 umowy). Zgodnie

z treścią art. 5.1 umowy Dowództwo Naczelnego Sojuszniczego Dowódcy Transformacji (HQ SACT) może zawierać umowy o pracę z Personelem cywilnym, o którym mowa

w artykule 7 ustęp 2 Protokołu Paryskiego, oraz zgodnie z zatwierdzonym przez Radę Północnoatlantycką etatem pokojowym J.. Zasady i warunki zatrudnienia są regulowane w umowie o pracę oraz obowiązujących przepisach dotyczących organów NATO.

Taki personel będzie zwolniony z podatków od wynagrodzeń i dodatków wypłacanych im bezpośrednio przez NATO.

Zatem, ubezpieczony uzyskuje przychód z tytułu zawartego kontraktu, wykonywanego na terytorium RP, z którego otrzymuje wynagrodzenie w złotych polskich. Nie można uznać, aby był to przychód z tytułu pracy za granicą. Taka wykładnia w ocenie ubezpieczonego jest nieprawidłowa.

Ponadto, apelujący zauważył, że sformułowanie art. 40 ust. 1 ustawy z 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin wskazuje,

że ustawodawca uznał, iż w przypadkach, gdy przychód osiągany jest z działalności „niepodlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego”, nie ma on wpływu na pobierane świadczenia. Taka sytuacja ma miejsce w niniejszej sprawie. Przychód ubezpieczonego nie podlega opodatkowaniu ani obowiązkowi ubezpieczenia społecznego. W takiej sytuacji nie może on mieć również wpływu na wysokość emerytury ubezpieczonego.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji w całości oraz zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz organu kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego podlega oddaleniu jako bezzasadna. Zaskarżony wyrok Sądu I instancji odpowiada prawu, aczkolwiek z innych względów niż wskazane przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu orzeczenia.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była kwestia, czy art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (Dz. U.

z 2004 r. Nr 8, poz. 66 ze zm.) ma zastosowanie do przychodu osiągniętego przez J. S. z tytułu kontraktu z dnia 16 września 2013 r. zawartego z (...) F. (...) C. (J.), tj. (...) mieszczącym się w B., stanowiącym integralną część struktury Sojuszniczego Dowództwa Transformacji (ACT).

Sąd Apelacyjny w składzie orzekającym w niniejszej sprawie powziął wątpliwość, czy przychód ten stanowi przychód, o jakim stanowi przepis art. 104 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r.,

poz. 887 ze zm.) w związku z art. 40 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 66 ze zm.), przy uwzględnieniu szczególnych regulacji w zakresie statusu personelu cywilnego NATO wynikających z następujących aktów prawnych:

- umowy między Państwami – Stronami Traktatu Północnoatlantyckiego dotyczącej statusu ich sił zbrojnych, sporządzonej w Londynie dnia 19 czerwca 1951 r. (tzw. NATO SOFA), Dz. U. z 2000 r. Nr 21, poz. 257;

- protokołu dotyczącego statusu międzynarodowych dowództw wojskowych, ustanowionych na podstawie traktatu Północnoatlantyckiego, sporządzonego w Paryżu dnia 28 sierpnia 1952 r. (tzw. protokół paryski), Dz. U. z 2000 r. Nr 64, poz. 746;

- umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Dowództwem Naczelnego Sojuszniczego Dowódcy Transformacji (HQ SACT) dotyczącej ustanowienia i wsparcia (...) (J.) NATO na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podpisanej dnia 13 kwietnia 2005 r. w Brukseli, Dz. U. z 2005 r. Nr 227, poz. 1945;

- przepisów ds. Personelu Cywilnego NATO (NATO Civilian Personnel Regulations – NCPRs) - http://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2016_12/20161221_161221-cpr-amnd27-en.pdf - znajdujących zastosowanie na podstawie art. 5.1. umowy zawartej między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Dowództwem Naczelnego Sojuszniczego Dowódcy Transformacji (HQ SACT) dotyczącej ustanowienia i wsparcia (...) (J.) NATO na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podpisanej dnia 13 kwietnia 2005 r. w Brukseli, Dz. U. z 2005 r. Nr 227, poz. 1945;

- przepisów dotyczących ochrony danych osobowych pracowników NATO.

Mając na uwadze powyższą wątpliwość, postanowieniem z dnia 23 lutego 2017 r. Sąd Apelacyjny przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne.

W uchwale z dnia 23 maja 2017 r. Sąd Najwyższy (III UZP 4/17) stwierdził, co następuje:

W pierwszej kolejności Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że w uzasadnieniu Sądu Okręgowego oraz w pytaniu prawnym Sądu Apelacyjnego do Sądu Najwyższego odwołano się do art. 104 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2016 r. Nr 8, poz. 66 ze zm. - dalej jako ustawa emerytalna), mimo że skarżący jest emerytem wojskowym, co oznacza, że dopuszczalność zmniejszenia tego świadczenia regulowana jest w art. 40 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym. Wynika z niego, że w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego emerytura lub renta inwalidzka ulega zmniejszeniu na zasadach określonych w przepisach art. 104 ust. 1a-6, ust. 8 pkt 1 i 2 oraz ust. 9 i 10 ustawy emerytalnej, nie więcej jednak niż o 25% wysokości tej emerytury lub renty inwalidzkiej, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3. W omawianej sprawie zastosowanie znalazł również ust. 3 przedmiotowej regulacji, który stanowi, że w razie osiągnięcia przychodu, określonego w ust. 1, w kwocie przekraczającej 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, kwota emerytury lub renty inwalidzkiej ulega zmniejszeniu o 25% jej wysokości.

Sąd Najwyższy podkreślił, że gdy chodzi o stosunek art. 40 ust. 1 i 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym do art. 104 ustawy emerytalnej, unormowania ustawy emerytalnej stosuje się wyłącznie w zakresie „zasad” zmniejszania świadczeń emerytalno-rentowych, przy czym ustalenie, co oznacza konkretnie odesłanie do „zasad”, może być samodzielnym problemem. Natomiast przesłankę nakazującą zmniejszenie świadczenia normuje art. 40 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym. Jest nią „osiągnięcie przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego”.

W przeciwieństwie do ustawy emerytalnej, w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym brak definicji „działalności podlegającej ubezpieczeniu społecznemu” (w art. 104 ust. 2 i ust. 3 ustawy emerytalnej stwierdza się, że za tego rodzaju działalność uważa się „zatrudnienie, służbę lub inną pracę zarobkową albo prowadzenie pozarolniczej działalności” oraz „osiągnięcie przychodu z tytułu działalności wykonywanej za granicą”). Jest to o tyle istotne, że odesłanie w art. 40 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym tylko do zasad zmniejszania nakazuje postawienie pytania, czy definicję „przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego” wynikającą z art. 104 ust. 2 i 3 można stosować na gruncie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym.

Podstawowy problem prawny sprowadza się jednak do tego, jak zwrócił uwagę Sąd Najwyższy, że obowiązek ubezpieczenia społecznego (w zakresie ubezpieczenia emerytalno-rentowego) został uregulowany w art. 6 ustawy systemowej i obejmuje dokładnie wskazane tam tytuły do ubezpieczenia społecznego. Natomiast art. 104 ust. 2 i ust.

3 definiuje samodzielnie „działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego” stwierdzając, że jest to zatrudnienie, służba lub inna praca zarobkowa oraz przychód z tytułu działalności osiąganey za granicą. Nie ma zatem zgodności pomiędzy art. 104 ust. 1, 2 i 3

a regulacjami ustawy systemowej dotyczącymi podlegania ubezpieczeniu. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że nie jest zatem tak, że między sformulowaniem „przychód z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego” w rozumieniu art. 40 ust. 1 ustawy

o zaopatrzeniu emerytalnym a tożsamym wyrażeniem w art. 104 ust. 1 ustawy emerytalnej można postawić znak równości. Z punktu widzenia stanu faktycznego, jak również formalnej i merytorycznej poprawności sformułowanego pytania nie chodzi zatem o to, czy przychód osiągnięty z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę zawartej z J. stanowi przychód, o jakim stanowi przepis art. 104 ustawy emerytalnej, ale o to, czy przychód

z zatrudnienia na podstawie umowy o pracę zawartej na podstawie umowy J. stanowi „przychód z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego”

w rozumieniu art. 40 ust. 1 ustawy i zaopatrzeniu emerytalnym. Do tego, w ocenie Sądu Najwyższego, sprowadza się zatem problem w sprawie, który można ująć w sposób na tyle abstrakcyjny i generalny, aby mógł wyznaczać przedmiot zagadnienia prawnego w ujęciu

art. 390 k.p.c.

Punktem wyjścia, jak uznał Sąd Najwyższy, powinna być wykładnia wyrażenia „przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego”

w rozumieniu art. 40 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym. Z językowego,

jak i systemowego punktu widzenia nie ulega wątpliwości, że chodzi przede wszystkim o te rodzaje aktywności, które zostały ujęte w art. 6 ust. 1 ustawy systemowej, przy czym

dla porządku Sąd Najwyższy stwierdził w tym miejscu, że nie znajduje zastosowania art. 7 pkt 3 ustawy systemowej regulujący zasady dobrowolnego ubezpieczenia emerytalno-rentowego, ponieważ jednostka zatrudniająca skarżącego ma swoją siedzibę w Polsce. Wynika to wprost z umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Dowództwem Naczelnego Sojuszniczego Dowódcy Transformacji (HQ SACT) dotyczącej ustanowienia

i wsparcia (...) (J.) NATO na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podpisanej 13 kwietnia 2005 r. w Brukseli (Dz. U. z 2005 r. Nr 227, poz. 194 - dalej nazywana jako Umowa J.). Oznacza to, że działalność, jaką ubezpieczony wykonywał na rzecz J. może podlegać obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, jeśli zostałaby zakwalifikowana do jednej z kategorii tytułów ubezpieczenia społecznego, o których mowa

w art. 6 ust. 1 ustawy systemowej. Umowa o pracę, która została zawarta pomiędzy J. oraz skarżącym mogła zostać zakwalifikowana do kategorii umowy o pracę (pkt 1), i stanowi obowiązkowy tytuł do ubezpieczenia emerytalno-rentowego jako rodzaju ubezpieczenia społecznego. Osiągany z tego tytułu przychód musi być zatem uznany za przychód

w rozumieniu art. 4 pkt 9 ustawy systemowej. W regulacji tej za przychód uznaje się bowiem „przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu: zatrudnienia w ramach stosunku pracy, pracy nakładczej, służby, wykonywania mandatu posła lub senatora, wykonywania pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności

lub tymczasowego aresztowania, pobierania zasiłku dla bezrobotnych, świadczenia integracyjnego i stypendium wypłacanych bezrobotnym oraz stypendium sportowego, a także z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności oraz umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, jak również z tytułu współpracy przy tej działalności lub współpracy przy wykonywaniu umowy”. Nie powinno więc ulegać wątpliwości, jak podkreślił Sąd Najwyższy,

że w przypadku braku innych regulacji przychód z umowy o pracę zawartej z J. podlegałyby składce na ubezpieczenie społeczne. Byłyby to zatem „przychód z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego” w rozumieniu art. 40

ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym.

Sąd Najwyższy podkreślił, że uchylenie tego obowiązku może jednak wynikać

z unormowań szczegółowych, w tym zwłaszcza umów międzynarodowych, które zostały wymienione w zagadnieniu prawnym przedstawionym przez Sąd Apelacyjny. Na to zwraca też uwagę pytający Sąd. Z ustalonego stanu faktycznego

wynika, że skarżący był zatrudniony w J. na stanowisku inżyniera w Dziale S. Komputerowego i M. Komputerowego. Do stosunków zatrudnienia dotyczących ubezpieczonego zastosowanie znajdowała Umowa J.. Ubezpieczony należał do kategorii „Personel cywilny” w ujęciu art. 2.6 Umowy J., a zatem do kategorii personelu zdefiniowanego jako taki przez umowy NATO SOFA (tj. umowy między Państwami Stronami Traktatu Północnoatlantyckiego dotyczącego statusu sił zbrojnych - Dz. U. z 2000 r. Nr 21, poz. 257, dalej jako Umowa (...)) i (...) SOFA (tj. umowy między - Stronami Traktatu Północnoatlantyckiego a innymi państwami uczestniczącymi w Partnerstwie dla Pokoju, dotycząca statusu ich sił zbrojnych, oraz jej Protokół dodatkowy - Dz. U. z 1998 r. Nr 97, poz. 605, dalej jako Umowa (...)) oraz Protokołu Paryskiego (tj. Protokołu dotyczącego statusu międzynarodowych dowództw wojskowych, ustanowionych na podstawie Traktatu Północnoatlantyckiego - Dz. U. z 2000 r. Nr 64, poz. 746, dalej jako Protokół Paryski).

Status personelu cywilnego regulowany jest w Artykule V „Personel cywilny” Umowy J., który ustala zasady zatrudniania i ich podstawy prawne, problematykę opodatkowania przychodów, prawa właściwego dla stosunku pracy, wykonywania zobowiązań ciążących na podmiocie zatrudniającym w Państwie Przyjmującym (które w art. 2.9 zdefiniowane jest jako Rzeczpospolita Polska) oraz rozpoznawania sporów. O czym była już mowa wyżej, po pierwsze stwierdza się, że Dowództwo Naczelnego Sojuszniczego Dowódcy Transformacji (HQ SACT) może zawierać umowy o pracę z Personelem cywilnym, o którym mowa w artykule 7 ustęp 2 Protokołu Paryskiego, oraz zgodnie z zatwierdzonym przez Radę Północnoatlantycką etatem pokojowym J. (art. V, 5.1 Umowy J.). Zasady i warunki zatrudnienia są regulowane w umowie o pracę oraz w obowiązujących przepisach dotyczących organów NATO. Do zawartej przez ubezpieczonego umowy o pracę stosuje się na podstawie pkt 8 tej umowy m.in. Regulacje dotyczące Personelu Cywilnego NATO (Nato Civilian Personnel Regulations – dalej w skrócie NCPS).

Niezależnie od zatrudnienia Personelu cywilnego (do którego należał ubezpieczony) Umowa J. zezwalała również na zatrudnienie Miejscowej Cywilnej Siły Roboczej (dalej jako MCSR), co ma znaczenie z punktu widzenia różnicowania obowiązków spoczywających na J. jako na zatrudniającym pracodawcy. W przypadku MCSR zasady i warunki zatrudnienia są regulowane bezwzględnie przez prawo Państwa Przyjmującego, bądź tam gdzie ma to zastosowanie, przez prawo Unii Europejskiej (art. V, 5.2 Umowy J.). Do obu kategorii pracowników, na J. nałożono obowiązek wypełniania zobowiązań ciążących na podmiocie zatrudniającym na podstawie prawa Państwa Przyjmującego, bądź gdzie ma to zastosowanie, prawa Unii Europejskiej, biorąc pod uwagę przepisy NATO (art. V, 5.3 zdanie pierwsze Umowy J.). Dotyczy to zwłaszcza dokonywania stosownych potrąceń od wynagrodzeń pracowników oraz wpłacania składek przez pracodawcę, wymaganych przez prawo Państwa Przyjmującego bądź, gdzie ma to zastosowanie, prawo Unii Europejskiej (art. V, 5.3 zdanie drugie Umowy J.). Przepis ten odnosi się szczególnie do MCSR, ale może obejmować również inne kategorie pracowników (art. V, 5.3 Umowy zdanie trzecie Umowy J.). W szczególności sposób uregulowano natomiast obowiązek podatkowy Personelu cywilnego ponieważ jest on zwolniony z podatków od wynagrodzeń i dodatków wypłacanych im bezpośrednio przez NATO (art. V, 5.1 Umowy J.). Zwolnienie to nie dotyczy natomiast MCSR. Kwestia opodatkowania nie jest sporna, a z prawnego punktu widzenia problematyka ta została wyraźnie oddzielona od obowiązku składkowego w odniesieniu do metod ubezpieczenia Personelu cywilnego.

Biorąc pod uwagę treść powyższych regulacji Sąd Najwyższy stwierdził, że w odniesieniu do Personelu cywilnego, poza zwolnieniem podatkowym, Umowa J. przewiduje w zakresie stosunków pracy wykonywanie obowiązków wynikających z prawa Państwa Przyjmującego, co dotyczy również płacenia składek. Jest to o tyle istotne, że przy przyjęciu takiego założenia przychód osiągnięty przez Personel Cywilny nie tylko podlegałby uwzględnieniu w świetle art. 40 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym, ale również od tego przychodu byłby zobowiązany do zapłaty składki na ubezpieczenie społeczne.

Sąd Najwyższy wyjaśnił, że praktyka stosowania wobec Personelu cywilnego dokumentu NCPS jest taka, że zgodnie z decyzją podjętą przez właściwe władze wojskowe Personel cywilny NATO, zatrudnieni w J. (a szerzej na terytorium Polski), objęci są powszechnym ubezpieczeniem społecznym NATO; tym samym powinni być wyłączeni z polskiego systemu zabezpieczenia społecznego. Znajduje to odzwierciedlenie w korespondencji prowadzonej przez J.. Chodzi o pisma J. do:

- Sądu Apelacyjnego (pismo z dnia 24 stycznia 2017 r.); w piśmie tym wyjaśnia się o skorzystaniu przez Naczelnego Sojuszniczego Dowódcy ds. Transformacji o wyborze metody ubezpieczenia (art. 48 ust. 2 NCPR); wskazuje się na kopię pisma do Ministra Spraw Zagranicznych oraz informuje, że Polska wyraziła zgodę, aby w myśl art. V, 5.1 Umowy J. stosunki pracy między J. a jego personelem cywilnym uregulowane były postanowieniami NCPR;

- Sądu Okręgowego (pismo z dnia 12 lutego 2016 r.); w piśmie tym wyjaśnia się m.in. problematykę stosowania art. 48 ust. 2 NCPR oraz informuje się o istnieniu zwolnienia z opodatkowania wynagrodzeń oraz dodatków płaconych przez Dowództwo Sojusznicze jego pracownikom;

- Wojskowego Biura Emerytalnego (z dnia 25 kwietnia 2015 r.), w którym to właśnie eksponuje się wyraźnie problematykę ochrony danych osobowych (o czym mowa w uzasadnieniu zagadnienia prawnego), przy czym, co ważne, J. odnotowuje istnienie obowiązku przekazywania informacji na temat osiąganego przychodu organom polskim, niemniej odmawia udostępnienia danych osobowych pracowników J.. Nie jest zatem tak, że J. zasłania się ochroną danych osobowych w zakresie dotyczącym obowiązku informowania o przychodzie przez ubezpieczonego. J. stwierdza, że nie może ponosić odpowiedzialności za pracowników, którzy nie dochowają ciążącego na nich obowiązku.

Z powyższych pism wynika zatem, jak stwierdził Sąd Najwyższy, że prawny spór koncentruje się właściwie wokół relacji NCPS do Umowy J., zwłaszcza wobec faktu, że Naczelny Sojuszniczy Dowódca ds. Transformacji (Suprême Allied Commander Transformation - SACT), działając na podstawie art. 48 ust. 2 NCPS, podjął decyzję co do wyboru formy ubezpieczenia społecznego Personelu cywilnego i podpisał stosowną umowę z J. V.

NCPS reguluje w sposób dość szczegółowy problematykę zabezpieczenia społecznego i ubezpieczenia społecznego personelu cywilnego. Jest to jednak dokument wewnętrzny NATO, który nie jest źródłem obowiązującego prawa w Polsce. Poświęcony jest temu cały Rozdział X zatytułowany „Zabezpieczenia społeczne i ubezpieczenia” („Social securities and insurances”). Istotnie, zgodnie z art. 48 ust. 1 NCPS, który dotyczy metod ubezpieczenia, ubezpieczenie może przyjmować albo formę udziału w krajowym systemie zabezpieczenia społecznego państwa przyjmującego, i być w razie konieczności uzupełnianym systemem ubezpieczenia grupowego albo formą udziału w systemie ubezpieczenia grupowego („This insurance is provided either by participation in the national social security system of the host country, supplemented as necessary by a group insurance scheme, or by participation in a group insurance scheme only”). Wybór zostaje pozostawiony Sekretarzowi Generalnemu bądź Naczelnemu Sojuszniczemu Dowódcy (art. 48 ust. 2). Z kolei udział w systemie zabezpieczenia społecznego Państwa przyjmującego jest uregulowany w art. 50 ust. 1.1. NCPS. Stwierdza się w nim, że składki do krajowego systemu zabezpieczenia społecznego są płacone przez Organizację jako pracodawcę oraz przez członków personelu jako pracowników zgodnie z regulacjami danego systemu oraz z umową zawartą pomiędzy Sekretarzem Generalnym bądź Naczelnym Sojuszniczym Dowódcą a władzami państwa przyjmującego.

Z regulacji tej wynika zatem, że kwestia podlegania systemowi zabezpieczenia społecznego państwa przyjmującego musi być przedmiotem regulacji między NATO a państwem przyjmującym (zatem Polską).

Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że Umowa J. reguluje przedmiotowe zagadnienie inaczej, niż czyni to decyzja podjęta przez Naczelnego Sojuszniczego Dowódcę. Z akt sprawy wynika bowiem, że już 4 listopada 2005 r. Naczelny Sojuszniczy Dowódca ds. Transformacji wystosował pismo do Ministra Spraw Zagranicznych RP z informacją, że dokonał wyboru metody ubezpieczenia zawierając umowę z J. V. [...]. W związku z tym: 1) stwierdza,

że zamiarem jest, aby Personel cywilny J., niezależnie od narodowości, nie otrzymywał świadczeń, ani nie płacił składek z polskiego systemu zabezpieczenia społecznego oraz

2) wzywa do potwierdzenia przez Polskę decyzji dotyczącej dokonanego wyboru oraz do przejścia takiego stanowiska w porozumieniu dotyczącym kwestii prawnych, które jest aktualnie negocjowane, a jeśli to bardziej odpowiada stronie polskiej do zawarcia odrębnej umowy (Punkt 3 pisma z dnia 4 listopada 2005 r. „B. on this decision, it is intended that NATO international civilian Staff at J., regardless of nationality, will not receive benefits from, nor contribute to, the (...) social security system. I understand that, outside of the NATO context, contributions to the (...) social security system are mandatory. (...) that reason, I request that (...) confirm its agreement with this decision and that our understanding be captured within (...) under negotiation. A separate agreement confirming these arrangements is also possible if it would better suit your requirements”).

Z pisma tego wynika więc, że skorzystanie z kompetencji do wyboru formy ubezpieczenia na podstawie art. 48 ust. 2 NCPS, również w ocenie Naczelnego Sojuszniczego Dowódcy ds. Transformacji, nie przesądza jeszcze o wyłączeniu z ubezpieczenia polskiego. Wymaga bowiem zawarcia stosownej umowy. O takim udziale ma więc przesądzać stosowna umowa. Nie wiadomo, czy porozumienie dotyczące wyłączenia z polskiego systemu zabezpieczenia społecznego zostało zawarte w ramach (...), o czym mowa w piśmie Naczelnego Sojuszniczego Dowódcy z dnia 4 listopada 2005 r. Niewątpliwie do zawarcia takiego porozumienia doszło w dniu 15 maja 2008 r., co wynika z informacji zawartych na stronie NATO. Kolejne porozumienie techniczne zostało natomiast podpisane w 2014 r. Wprawdzie nie jest dostępna treść tych porozumień, niemniej nawet gdyby unormowano w nich kwestię wyłączenia z krajowego systemu zabezpieczenia społecznego, to nie wywoływałoby to skutków prawnych ze względu na brak ratyfikacji. Również z punktu widzenia obowiązujących źródeł prawa w Polsce, w dzienniku urzędowym „Dziennik Ustaw” stwierdzić trzeba brak porozumień, które mogłyby wskazywać na wyłączenie skutków wynikających z art. V, 5.2 Umowy J.. Oznacza to, że stan prawny dla Personelu cywilnego w zakresie dotyczącym zabezpieczenia społecznego wynika z tego aktu prawnego.

Zgodnie z art. 87 ust. 1 Konstytucji źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia. Sąd Najwyższy stwierdził, że bby zatem doszło do wyłączenia

z ubezpieczenia polskiego w związku ze skorzystaniem z kompetencji wynikającej z art. 48 ust. 2 NCPS musiałoby dojść do zawarcia stosownej umowy międzynarodowej oraz jej ratyfikacji. Taka umowa została zawarta i jest to Umowa J.. Nie zawarto natomiast umowy będącej skutkiem wyboru przez Naczelnego Sojuszniczego Dowódcę ds. Transformacji metody ubezpieczenia (umowa z J. V.). Z prawnego punktu widzenia sytuacja przedstawia się zatem tak, że pracownicy Personelu cywilnego podlegają zabezpieczeniu społecznemu Państwa przyjmującego (art. V, 5.2 umowy J.), a umowa z J. V. uzupełnia krajową formę ochrony.

Oznacza to, że przychód osiągnąony z tytułu zatrudnienia w J. jest przychodem, który powinien być uwzględniany w podstawie wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne według prawa polskiego. Jest to zatem „przychód z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego” w rozumieniu art. 40 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym. Skutkiem tego jest dopuszczalność obniżenia świadczenia emerytalnego.

Do podobnych wniosków, jak dalej wywodził Sąd Najwyższy, prowadziłyby również wykładnia art. 104 ust. 1 ustawy emerytalnej, ponieważ należałoby uznać, że umowa o pracę ubezpieczonego i wykonana na jego podstawie praca jest zatrudnieniem w rozumieniu

art. 104 ust. 2 ustawy emerytalnej. Przedmiotowe zatrudnienie, zgodnie z art. V, 5.1 Umowy (...) należy zakwalifikować jako umowę o pracę, która będzie tytułem do obowiązkowego ubezpieczenia emerytalno-rentowego na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy systemowej. Błędne jest natomiast przyjmowanie, że mamy do czynienia z „przychodem z tytułu działalności wykonywanej za granicą”, ponieważ Umowa J. nakazuje J. wypełnianie zobowiązań ciężących na podmiocie zatrudniającym na podstawie prawa Państwa przyjmującego (art. V, 5.2 Umowy J.). Stosunek prawny w tym zakresie podlega zatem prawu polskiemu, praca wykonywana jest w Polsce, a J. ma siedzibę w Polsce.

Sąd Najwyższy ustalił, że 18 stycznia 2017 r. weszła w życie ustawa z dnia 2 grudnia 2016 r. o ratyfikacji Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Dowództwem Naczelnego Sojuszniczego Dowódcy Transformacji i Naczelnym Dowództwem Sojusznicznych Sił w Europie uzupełniającej Protokół dotyczący statusu międzynarodowych dowództw wojskowych ustanowionych na podstawie Traktatu Północnoatlantyckiego, podpisanej w Warszawie dnia 9 lipca 2016 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 4), wyrażająca zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ratyfikacji tej Umowy. Zgodnie

z art. 38 lit. a) Umowy uzupełniającej, zastąpi ona postanowienia Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Dowództwem Naczelnego Sojuszniczego Dowódcy Transformacji (HQ SACT) dotyczącej ustanowienia i wsparcia (...) (J.) NATO na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podpisanej dnia

13 kwietnia 2005 r. w Brukseli. Powyższa zmiana stanu prawnego nie ma jednak rozstrzygającego znaczenia dla udzielenia przez Sąd Najwyższy odpowiedzi na przedstawione przez Sąd Apelacyjny zagadnienie prawne, bowiem zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego w postępowaniu sądowym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, które ma charakter odwoławczy i kontrolny, ocena zgodności z prawem decyzji wydanej przez organ rentowy następuje z uwzględnieniem stanu faktycznego i prawnego istniejącego w chwili wydania decyzji (np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2014 r., II UK 11/14), co w niniejszej sprawie oznacza, że miarodajny jest stan prawny istniejący w dniu wydania zaskarżonej decyzji, tj. 30 września 2015 r.

Mając na uwadze, że zgodnie z art. 390 § 2 k.p.c. uchwała Sądu Najwyższego rozstrzygająca zagadnienie prawnej wiąże w danej sprawie, Sąd Apelacyjny przytoczone powyżej rozważania Sądu Najwyższego przyjmuje jako własne.

W konsekwencji przyjąć należało, że przepis art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (Dz. U. z 2004 r.

Nr 8, poz. 66 ze zm.) ma zastosowanie do przychodu osiągniętego z tytułu umowy o pracę J. S. zawartej dnia 16 września 2013 r. z (...) F. (...) C. (J.), tj. (...) w B. na podstawie Artykułu V 5.1 umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Dowództwem Naczelnego Sojuszniczego Dowódcy Transformacji (HQ SACT) dotyczącej ustanowienia i wsparcia (...) (J.) NATO na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podpisanej 13 kwietnia 2005 r. w Brukseli (Dz. U. z 2005 r. Nr 227, poz. 194).

Powyższe oznacza, że zaskarżone rozstrzygnięcie Sądu I instancji, jak również poprzedzająca go decyzja Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego z dnia 30 września 2015 r. są prawidłowe, aczkolwiek – jak już wskazano na wstępie - do wniosku tego prowadzi zgoła odmienna argumentacja niż przedstawiona przez Sąd Okręgowy.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny oddalił apelację ubezpieczonego na podstawie art. 385 k.p.c., jak w pkt I sentencji.

W pkt II sentencji Sąd Apelacyjny zasądził od J. S. na rzecz Dyrektora (...) w B. kwotę 240,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję, działając w tym zakresie na podstawie art. 98 § 1 i 3, art. 99, art. 108 1 zd. 1 k.p.c. w związku z § 9 ust. 2 oraz § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.).

SSA Lucyna Ramlo SSA Grażyna Czyżak SSA Daria Stanek